

rustu.bozkurt@dunya.com

RÜŞTÜ BOZKURT

“Sektör entelektüeli”nin yararlarını hiç düşündünüz mü?

CEO'lar ekiplerinde karşı fikir üretkenleri barındırmadılar. “Evet efendimciler” de onları izole etti. Dikkatleri işlerin nasıl döndüğü ve pazardaki değişimler yerine, günlük hisse fiyatlarına, kurumların imajlarına çok fazla odakladılar.

Tarım ve Köy İşleri Bakanı Müsteşarı **Vedat Mirmahmutoğlu**, Le Monde Diplomatique Türkiye'deki iddialı demecinde, “...bir şey daha tespit ettik; gördük ki tarımın Türkiye'de entelektüeli yok. Kendilerine entelektüel diyorlar ama aslında değil. Dikkat ediyor musunuz hangi gazetenin köşe yazarları arasında tarımda çalışmış ya da müsteşarlık yapmış biri var? Yok... Evet, niye yok? Hâlbuki üç öğün tarım ürününe muhtacı” diyordu.

Mobilya sektörünün sorunlarını dert edinmiş, içinde çalışmış ve derinliğine bilgiye erişmiş **Hüsnü Karagözoğlu** da fuarda yaptığı sektör değerlendirmesinde, sorunların ilk sırasına, “...sektörün entelektüel birikimindeki yetersizliği”ni yerleştiriyordu.

Birbirinden çok farklı iki sektörü derinliğine bilen iki insan, kaynaklarımızı etkin kullanabilmemiz için “...entelektüel eksikliğe” vurgu yapıyordu. Entelektüel birikimi, iş yaparken “performansı belirleyen etkenlerden biri” olduğu için gerektiği kadar düşünmeliyiz.

Benim entelektüelliğimin ne olup olmadığına ilişkin bilgimin temelini **Edward Said**'in iki çalışması oluşturur. Biri, 1993 yılında verdiği “Entelektüel Temsilleri” adlı konferansları. Bu çalışma “Entelektüel: Sürgün, Marjinal ve Yabancı” adıyla **Tuncay Birkan**'in dilimize aktardığı Ayrıntı Yayınları'nın kitabında yer almakta. Diğeri de **Osman Akınhay**'in çevirdiği Agora Kitaplığı'nın “Hümanizm ve Demokratik Eleştiri” adlı derleme kitapta yer alan “Yazarların ve Entelektüellerin Kamusal Rolü” başlıklı kapsamlı bir makale.

TEREDDÜTSÜZ YANITIM

Çok sık kendime şu soruyu yöneliyorum: “**Bir üretim alanında, uzun dönemli geleceği güven altına almada, entelektüellerin varlığı mı daha önemli yoksa ilerleme stratejilerinin önemli araçlarından biri olduğu kabul edilen maliyetleri düşüren teşvikler mi?**”

Soruya, zihnime en küçük bir tereddüdün gölgesini düşürmeden, “...evet üretim alanlarında entelektüel-

lerin varlığı enerji teşviklerinden, ucuz arsa temininden, iş gücü maliyetleri üzerindeki yüklerin kaldırılmasından daha önemli” diyebiliyorum.

Edward Said, “Entelektüelin rolü; diyalektik bakımdan ve muhalif olması itibarıyla, yukarıda değinmiş olduğum çekişmeyi (çıkırlar sistemindeki çekişmeler) ifşa edip aydınlığa kavuşturmak, hem topluma dayatılmış suskunluğa hem de gözle görünmeyen gücün normalleştirilmiş süknetine mümkün olan her yer ve zamanda meydan okuyup bu eğilimleri kırmaktır. Çünkü tahakkümünü kurmuş bulunan bu kolektif çıkırlar kütlesi ile bir yandan bu çıkırlara itirazları ya da kafa tutmaları engelleyip bastırırken, öbür yandan bu sistemin işleyişini meşrulaştırmak, gizlemek ya da mistifiye etmek için başvurulan söylem arasında toplumsal ve entelektüel düzlemde bir denklik söz konusudur” tanımını yapıyor.

Sistemin, öncelikle maddi ve kültürel zenginliği artırması sonra da artan zenginliği hakça paylaşması önemli. O nedenle entelektüel, eleştiri oklarını önce insan ve sermaye kaynaklarını israf eden mekanizmaların işleyişine odaklamalı. Entelektüel, sonuçlar üzerinde tartışma-

nın, süreçler üzerinde tartışmadan daha az yarar ürettiğini bilmeli. Görüntülerin sağduyuya tutsak almasının karşısında durmalıdır ki, insan yaşamını kolaylaştırıcı kamusal görevini yerine getirmiş olsun.

KRİZ DÖNEMİNDE BÜYÜME

Ekonomimizi etkileyeceğini düşündüğümüz üç temel konunun gündemdeki yerinin korunması gerekiyor. Birincisi, piyasa yapıcısı kuruluşlar etrafında örgütlenerek yaratılan "ölçek ekonomisi" ile rekabetin sürdürülebilirliğini güven altına almak. İkincisi, mevcut kaynakların verimini artırma ve yeni kaynakları rasyonel biçimde kullanabilmek için "alan ekonomisi" koşullarını yeniden düzenlemek. Üçüncüsü de, rekabet yaratmadaki yeri ve önemi her geçen gün artan "yaratıcı-yenilikçi" uygulamaları kesintisiz bir süreç haline getirmek.

İş yerleri kendi olanaklarını kullanarak organik büyüme yaratabilir. Kriz koşullarından yararlanılarak, satın almalar yoluyla büyümüş de olabilir. İşbirliklerine dayalı büyüklük de rekabet direncini artırabilir. Ortaklıklar kurarak ölçek ekonomisi yaratılabilir.

Krizi az hasarla atlatan, hiç hasar görmeden büyüyen iş yerlerinin çoğunluğunun sebebi ne olursa olsun ortak özelliği, rekabet edebilir ölçek yaratmalarıdır. Kriz bize, çok küçük ölçekli iş yerinde, özellikle de "...küçük olsun benim olsun" anlayışının hâkim olduğu zaman geleceği inşa etmek mümkün olmuyor.

Krizi başarıyla atlan iş yerlerinin ikinci özelliği "alan ekonomisi" üzerinde kafa yorulmasıdır. Alan kavramı geniş anlamı ile düşünülmeli. İş yerinin bulunduğu coğrafyanın olanak ve kısıtlarından,

üretim alanının olgunlaşmış olması ya da ileri teknolojileri içermesine, psikolojik alandan, siyasi ve kamusal alana, teknik alandan ahlaki alana, hukuksal alandan bireysel alana, iş yerinin içinde yar aldığı çevrenin bütün oluşumları, oluşumların yarattığı "akışların" etkilerini dikkate almak gerekiyor.

Ölçek ile alanın yarattığı olanak ve kısıtları dengeleyen yönetimler başarılı oluyor. Bu konuları analiz etmeyenler de başaramayanlar arasındaki yerini alıyor. Kriz bize, "alan analizinin" önemli bir yönetim aracı olduğunu kanıtladı.

Üçüncüsü, değişen koşulların varsayımlarımızı yeni-

den ele alma zorunluluğunu yaratması. Değişim ve dönüşümler, varsayımlarımızı sorgulayarak, yeni bir "zihni model" ile dünyayı algılama, alternatif tepkilerimizi belirleme ve yeni zihni modele uygun biçimde hareketlerimizi ayarlama gündemini dayatıyor. Sadece mevcudu koruyan "savunma stratejileri" yerine, geleceği yaratmanın özünü oluşturan "ilerleme stratejisi" benimsenmeli.

İlerleme, dışa ve dünyaya açık durmayı gerektirir. Dışa açık durmak için üreteceğiniz mal ve hizmetin uluslararası pazarın gereksinimlerini karşılama anlamına gelir. Dünyaya açıklık ise başka kültürleri anlayarak, onların ihtiyacına göre mal ve hizmet üretme, iş organize edilebilir. Böyle bir "yol haritası" bizi ister istemez tasarıma, moda, markaya, yeni bir ürüne, yeni bir üretim metodu ve yeni bir iş yapma tarzına götürür. Kriz döneminde büyüyen işyerlerinde, açık ya da gizli yeni ürün geliştirme, yeni üretim metotları deneme ve yeni iş süreçleri arama eğilimi güç kazanır.

YENİ KÜLTÜRÜN ÖZÜ

Entelektüel olmanın özü; ayrıntı bilgisi ile genel doğru arasındaki dengeleri kurabilme ve "eleştiri" yapabilmektir. Bu bir muhalif duruştur. Yakında yitirdiğimiz ünlü ABD'li muhalif **Howard Zinn**'in dediği gibi, "...evet, muhalefet ve protesto bölücüdür ama iyi bir bölücülük tür bu çünkü toplumdaki gerçek bölünmeleri tam olarak yansıtır. Muhalefet olsun, olmasın bu bölünmeler vardır, zenginler ve yoksullar olarak. Fakat muhalefet yoksa değişim de olmaz. Muhalefet sadece toplumdaki bölünmeyi sona erdirmeye değil, bölünmenin gerçekliğini değiştirme ihtimalini de içerir. Güç dengesini yoksulların ve ezilenlerin lehine değiştirme ihtimalidir."

Demet Cengiz Bilgin Hürriyet'teki haberinde krizin nedenlerini açıklarken CEO'larla ilgili şu değerlendirmenin altını çiziyordu:

"...ekiplerinde karşı fikir üretenleri barındırmadılar. 'Evet, efendimciler' de onları izole etti. Dikkatleri işlerin nasıl döndüğü ve pazardaki değişimler yerine, günlük hisse fiyatlarına, kurumların imajlarına çok fazla odaklandılar. Kendilerini kurumlarından büyük gördüler. Krizin ayak seslerini duydukları halde, bunlara yoldaki hız kesme bariyerleri gibi baktılar."

Yeni kültürün özü, en şeffaf ortamlarda bildiklerimizle söyleyebildiklerimiz arasındaki makasın kapatılmasına dayanıyor. Toplumun bütün karar ve kurumlarında, özgür tartışmayı başaramadan, rekabetçi kaynak kullanımına erişilemiyor. Sektör entelektüelinin çok temel girdi olduğunu kavramadan rekabetçi olunamıyor. Üretim tesisi kurarken, kurulu işyerlerinde koruma ve ilerleme stratejilerini belirlerken "sektör entelektüeli" bir numaralı sorunumuz olmalı...

Sektör entelektüelinin çok temel girdi olduğunu kavramadan rekabetçi olunamıyor. Üretim tesisi kurarken, kurulu işyerlerinde koruma ve ilerleme stratejilerini belirlerken "sektör entelektüeli" bir numaralı sorunumuz olmalı...

